

Locuinti'a Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

o in

Strat'a tragatoriului [L6-
vésztosa], Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se voru
primi decatu numai de la corespun-
dinti' regulari ai „Federatiunii.”
Articlii tramisi si nepublicati se
voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu comercialu si economicu.

Va esi Mercuri-a, Vieri-a si Dominec'a.

Pretulu d' Prenumeratiune:

Pre trei lune . . . 8 fl. v. a.
Pre sase lune . . . 6 „ „
Pre anulu intregu . . . 12 „ „

Pentru Roman'a:

pre a. intregu 30 Fr. = 30 Lei n
„ 6 lune 16 „ = 16 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taxa tim-
brale pentru fiecare-cara publica-
tiune separatu. In loculu deschiis
20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Spre cunoscinti'a onorab. cetitori.

Subsemnatulu avendu a me departa de la Redactiune pentru unu tempu de doue lune, conducerea diurnariului o concedu primului colaboratoriu internu D. Alessiu Olariu.

Pre tempulu catu voiu lipsi de la Redactiune, diurnariulu va esi numai de doue ori in septimana, Mercuri-a si Sambet'a, ceea ce inse, nu se face cu caderea onorabililor nostri cetitori, ca-ci, celoru renumerati pre 6 lune li se va computa 1 fl. unu pre Semestrulu I. an. 1872, era celoru prenumerati pre 3 lune, se va computa asemenea 1 fl. bonu, pre triluniulu oct. dec. 1871.

Pest'a, 2. august 1871. st. n.

Alesandru Romanu.

2. ang.
Pest'a, 21. iuliu 1871.

In urm'a cunoscutului votulu Adunarii nationale d'in Versalia, in cestiunea romana (papale), ministrulu francesu de csterne, dlu Jules Favre si-a datu demisiunea, carea pana acuma nu i s'a primitu inca, probabilu pentru ca capulu poterii executive, inainte de a se decide d'a-si reconstitui cabinetulu seu, voiesce se veda cum se voru grupu diferitele partite ale Adunarii nationale. Atatu stang'a moderata, catu si dreptu moderata, facu cele mai mari incercari pen-tru a obtiene una maioritate compacta, inse pana acum'a fara neci unu rezultat. Legitimisti si bonapartisti s'au retrasu de una-cam-data de pre terenulu activitati, si orleanisti, de cum-va mai intriga, la totu casulu o facu acesta in ascunsu. Stang'a si stang'a extrema a Adunarii au decisu a prezinta camerei, inca inainte de ce acesta si ar incepe ferialu, unu amendementu, prin care se cere prolongirea poterii executive a lui Thiers inca pre doi ani, si se spera ca si centrulu dreptu va accepta amendementulu d'in cestiune.

In cercurile guverniali se observa ore-si-care temere si ingrijire in privinti'a despusetiunii spiretelor in armata. Intre combatentii armatei de a Loir'a si iutre trupele regulate reintorse d'in captivitatea nemtilor se intempla pre tota dnu'a imparechieri si frecari seriose. Caus'a acestor neinteligeri consiste, precum se afirma, in ur'a officierilor d'in armata regulata contra officierilor numiti de Gambetta, cari si dupa terminarea resbelului si-tienu rangulu si pusetiunea avuta, una impregiurare carea face sange reu in eroii internati in German'a.

Precum se scie, partia reactiunaria a cabinetului d'in Madridu, in frunte cu Serrano, a caditu; si la presiedinti'a guvernului fu chiamatu Zorilla, capulu partiei liberale. Noulu ministeriu, se prezinta in 27. iuliu in cortesii, unde ministrulu presiedinte desvoltu urmatoriulu programu: Guvernulu va esecuta cu strictetia constitutiunea si legile; va observa drepturile acordate prin constitutiune si va sustiene ordinea; mai departe cabinetulu va esopera armonia intre statu si beserica, inse fara a se abate de la reformele introduse degia de cortesii; in sesiunea venitoria va prezinta unu proiectu in privinti'a echilibrarii bugetului, si va intrebuinta tote midiocele possibile pentru a face si mai intime relatiunile amicale sustinute de Spania cu celelalte natiuni, si in specie cu Portugalia si cu republicele americane de origine spaniola. In fine guvernulu va tiené strinsu la integritatea territoriului spaniclu, si nu va cruti neci unu sacrificiu pentru a pune una-data capetu insurectiunii de pre insul'a Cuba.

Guvernulu italianu se ocupa mereu de stramutarea definitiva a capitalei la Rom'a. Protestariile papei contra acestei stramutari, dupa ce nu gasira resunetu in German'a, nu putura gasi neci in Austria si neci in Franci'a, ale caroru guverne au declarat, ca nu potu se intre in conflictu cu Itali'a pre catu tempu nu se ataca, prin nemie'a independinti'a papei, ei d'in contr'a, prin legea votata de parlamentulu Italiei i se asigura acea independinti'a. Deci credemu ca, vedindu-si santulu

parinte zedarnice tote otrirele si protestariile sale, in fine se va supune pasiunii si va era guvernulu italianu ca a redi Italiei vechia si legitima sa capitala.

In Angli'a partia democratica d'in guvernulu si d'in camera reprezentilor se necuesce d'in tote poterile spre a face se adopte bilulu (proiectulu) propusu pen-a incetarea cumperarii de graduri in armata si ptu reorganizarea acesteia. Dar' partia aristocratia face opusetiune chiaru si la a dou'a cetire bilulu, si cu tote ca guvernulu a aretatu camrei lord'oru neeficacitatea opusetiunii loru la esfiintirea unei dispositiuni rele, dicundu-li ca e' fi mai bine se adopte de acum'a acestu bilu, ca se nu se mai intardie cu unu anu organizarea anatei, carea totu se va intempla atunci, arguminte guvernului n'au potutu neci decatu indupleca pre lordii conservativi, si de-una-cam-data bilulu'a potutu trece.

In Egiptu s'a precatu una differentia grava intre guvernulu vice regelui si consululu francesu de acolo, care n'a mai potutu suffer vexatiunile, la cari e espusa coloni'afrancesa d'in partea indigenilor, decandu Franci'a perdu resbelulu contra Germaniei. Consululu francesu d'in Alesandria, insfrandu mai multe ndreptati facute francesiloru de cãtra autoritatile locale, si necuvenintios'a portare a guvernatoarei orasului prin rumperea unoru documinte ce i le traisese consululu, dicundu ca nu voiesce se scia e consululu Francei, ca ci Franci'a nu mai esiste — s'a veditu necessitatu a emite una proclamatiune cãtra francesi, permitiendu-li se se apere cu arma in mana contra autoritatiloru turcesci, le casu candu acestea s'ar mai incerca, prin neindeplinirea formalitatiloru legali, se stace drepturile ser libertatea vre unui francesu. Scirile d'in urma comunica, ca acestu conflictu se va applanu pre ce pacifica, dupa ce intrevina si cialalti consuli ai poteriloru straine.

In Roman'a era incepe vechiulu cantecu „Carolu se duce, Carou remane.” De la pronunoiarea camerei romane in cestiunea caliloru ferate Strousberg iane a tresutu degia unu tempu cam lungu, fara ca legea votata de camera si acceptata si de senatu se i obtienutu sanctiunea Domnitoriului, ba telegranele ce le primimu ni impartiescu, ca principele Carolu e resolutu a nu sanctiona legea d'in cestiune. Ce va se insemne asta, nu se pote inca sc, la totu casulu inse acesta impregiurare nu va contribui neci catu e mai putienu la consolidarea tronului lui Carolu. Intru adeveru e forte doreros, candu vedemu, ca barbatulu doriloru, care in anulu 1866, candu puse priu'a data pet'orulu seu pre pamentulu romanescu dechiaru in faci'a natiunii ca primesce coron'a Romaniei pentru ca se faca ferice una natiune, una tiera, — in 1871 despretiuesce votulu natiunii care l'a alesu si apera pretensiunile ilegale si esagerate ale unoru straini coticari si siarlalani, cari tindu la ruinarea statului romanu. Avemu inse firm'a convictiune, ca natiunea romana nu va cede neci catu e negru sub unghia d'in drepturile sale, d'iu contra ea va face ca dorinti'a si vocea ei se fia respectata de toti, si in lini'a prima de acei-a cari sunt chiamati a i dirige destinele. La totu casulu situatiunea este un'a d'intre cele mai grave, si recere ca barbatii de statu ai Romaniei se priveghieze fara intrerumpere, pentru ca se nu fia surprinsi, si impreuna cu ei natiunea.

Institutulu de creditu si de economie „Albin'a,”

(un u apelu cãtra fratii preoti romani.)

II.

Ce folose promite a ni aduce, dupa Ddieu, nou santiunatulu institutu de creditu si de economie „Albin'a”?

Folosele, ce „Albin'a” porta in sinulu seu si va se aduca bunului nostru poporu, sunt intru adeveru nespuse. Da, ele nu se potu

apune, numai senti se potu — candu, invertindu-te pr'intre agricultorii nostri, vedi pre unulu, in urm'a unui imprumutu in sine bagatelu, dar' luat pre interese enorme de la cutare usurariu gidanu seu negidanu, ajungundu, in doi-trei ani la sapa de lemn, pierdendu-si mostor'a stramosiesca, si nefericindu se astfelu pre sine si famili'a sa pentru totde-una. Vedi pre altulu cum alerga pana in a trei-a tiera, pana pre la Vien'a (despre ce scrietoriulu acestor-a ar' sci narã nu unu casu), pentru ca, liberatu de catusiele iobagei, prin unu imprumutu justu si leale, se si maieca si d'insulu starea si posesiunea, se si immultiasca averea si se si creeze estumodu ste si si urmasiloru sei o sorte mai favorabila; cum inse e silitu de cele mai multe ori, dupa nespuse trapedari si spese, a se reintorce „re infecta” a casa, ducundu cu sine totu-una-data deprimatori'a si descuragiatori'a esperintia, ca „romanului, oriunde bate dupa ajutoriu, i sunt pretotindenii usiele si pungele inchise.” Vedi comunitati intregi cum scapa d'in mani midiloculu principalu alu averi si esistintiei loru, ca-ci d. e. proprietariulu cutarui munte, cutarei pasciuni intinse, ce comun'a o tienea pentru o tasca anuala neinsemnata, e constrinsu a o vinde, ei a o vinde unui gidanu au strainu, de-ora-ce acestu-a platesce intregu pretulu deodata, precandu comun'a nu e i stare a se insemã la momentu de acele 15—20 mie, pre cari d'ins'a, de lear' capeta de ore unde, in doi-trei ani impreuna cu interesele cuviintiose le-ar' potẽ reintorce fara cea mai mica greutate.

Candu unu romanu de anima, unu omu cu sentimente si compatimire vede unele ca aceste, nu pote se nu se intristeze si machnesca pana in adunculu sufletului seu; nu pote se nu recugete la atatea institute si reuniuni industriali ale altoru natiuni, prin cari aceste, ca prin tote atati factori d'in cei mai puternici alerga pre intrecute spre culmea civilizatiunii si a progresului; nu pote se nu doresca si natiuniloru sei atari factori, recunoscuti de cei mai productivi ai inaintarii, atari societati pre salutarie si folositorie, ba adi neaparate, si suspinandu intru anim'a sa se nu eschiamate in acestu respectu: „Domne, vina imperati'a ta!”

Dar' eta ea a venitu! „Albin'a” prin grigi'a neadormitasi staruinti'a de feru a barbatiloru nostri conducatori e degia intarita, si cu ajutoriulu lui Ddieu in scurtu se va pune in lucrare. Ea vine spre a intempina un'a d'in lipsele cele mai ardientorie ale poporului romanu, spre a vindeca unulu d'in morburile cele mai periculoase, cari rodeau si subsapau d'in radecina bunastarea lui materiala; spre a delaturu un'a d'in piedecel mai de capetenia ale progresarii nostre de totu soiulu. Ea vine, cum n'a mai venitu vre o intreprindere, chiaru la tempu, chiaru candu se doria si accepta mai cu mare seta.

Poporulu nostru agricolu nu va mai fi silitu a refugi spre acoperirea trebuintielor sale la imprumute neomenose, cu enormele procente anuali de 50—100, si a-si pune astu-feliu temeulu ruinele sale; de la „Albin'a” va potẽ capeta in totu tempulu imprumute m o b i l i a r i e si i p o t e c a r i e (Statut. „Alb.” §. 16. B.), ba si simple, adeca numai pre langa cuventi seu garanti solidi (§. 109.), si anume pre langa neinsemnatele procente de 6—8 la anu. — Dara si aceste procente cu catu apar si se areta ele inca si mai mice, daca consideramu marea nsioritate si inlesnire intru replatierea imprumutului! ca-ci „Albin'a” tote imprumutele i p o t e c a r i e le va da pre tempu mai lungu si replatiere in rate anuali seu anuitati. Una comunitate d. e. spre a-si cumperu ori rescumperu cutare parte de pasciune, cutare parte de padure, imprumuta de la institutu „Albin'a” 15 000 fl. v. a., se dicemu cu 7 procente le anu si cu invoiel'a, de a-i replati in restempu de 15—20 ani in rate anuali seu anuitati. Unde in lumea acesta se pote pentru o comuna intrega mai mare inlesnire? — In fine, ce e si mai multu, tieranulu nostru nu va mai ave se alerge dupa atari imprumute in cetati si tiere indepartate; elu va ave

posibilitatea de a se imprumută, va avea ca s'ă asie d'ându la sine a casa, în reuniunile timentali de credit pentru participanți (§. 87.), ce institutul va să înființeze pretotindeni prin timentului, ori unde se voru areță de lipsa și trebuințioasă.

Ce să d'icem apoi despre ca-sele de economie s'eu pastrare at'atu de folositorie, ce voru fi împreunate cu acestu institutu? Pastrarea, economisarea, cu dreptu cuventu e privita de temeiulu inavut'frei. Poporul nostru inse d'in cauz'a vitreginei temporiloru trecute, să marturisim sinceru, n'a pré fostu invetiati cu virtutea ast'a, nevedindu exemple de imitatu, neavendu ocaziune de a se dedă cu ea si a si o însuși. Că „Albin'a“ vine cu cassele sale de economi (§. 166) să-lu initfeze și in acestu ramu binefacutoriu, să-lu dedde și la acestu midiu-locu probatu pentru adunarea și inmul'irea averei poporului, dandu-i ocaziune de a si elocă siguru și cu folosu crucerii economisati.

Tacemu despre emiterea în scrișelor u de ipoteca (Pfandbriefe), prin cari jun'a „Albina“ punendu-se în legatura cu piatiile mari, cu bancele d'in strainetate, dupa trebuința va să traga de acolo capitale în țiera și astfelu va să-mă maresca capitalulu seu cerculatoriu printre poporu, lipsele acestui-a estu modu la totu momentulu potendu le satisface și satisfacundu-le, éra venitul institutului însuși inmul'itudu-lu. Tacemu și despre alte operatiuni întreprindende cu acelu-a-si scopu, precum: rescumpărarea de detorie ipotecarie custatorie, operatiuni de escomptu, emiterea de bunuri de casa, anticipatiuni pre obiecte de valoare, afaceri de banca, cumpărarea și vinderea de imobiliile, șcl. Tote aceste sunt cuprinse pre scurtu în program'a publicata a „Albinei“, se descriu și determineza d'in firu în peru în statutele ei impartind și pre rondu. Sperăm, se voru mai debate și lamur' unulu câte unulu prin organele de publicitate. Câte tote aceste inse areta invederatu, că iustrii barbati, cari în patriotismulu și iubirea loru de natiune nu pregetara a se pune în capulu acestei întreprinderi binefacutorie, au știutu nu numai că unde ne dore, ci și cum să lege, cum și prin ce midiu-locu să delature reulu, de care patimim.

Asfelu institutul de credit și de economie „Albin'a“ nu numai e urditu de Romani, ci condițiunile lui sunt într'adeveru acomodate ceru stărilor și lipșelor poporului romanu. Romanii potu și voru înainte de toti și de tote să traga d'in întreprinderea prezente folose nevisate; potu și voru print'ins'a să se smulga d'in starea lor materiala inapoiata și să se radice vedindu cu ochii; potu și voru să aiba în „Albin'a“ nu numai întru activitățile economice o anchira salutară, ci și în respectu socialu o școla de educatiune practica; potu și voru — inse numai sub o condițiune. Care? Vomu spune-o în rondulu viitoriu.

Dentatu.

FOISIORIA

Urme romane pre valea Renului.

I.

În dese-le-mi excursiuni întreprinse pre valea Renului, cu scopu de a studiă mai de-aprope stadiulu în care se afla scolele germane si cu de-osebi metodulu propunerii într'insele, n'am întrelasatu de a me interesă de numeroșele monuminte romane, ce se afla și pre aici prin provinci'a ast'a, caudu-va romana, întocmai că pre la noi prin Daci'a, caudu-va traiana. Da, Romanii pre-totu-indenea pre unde s'au asediatu, că unu poporu cultu și celebru ce a fostu, au lasatu dupa sine urme neperitorie.

Dar' întrebă: cum ar si poté unu romanu rateci că umbr'a, fără a aud' și vedé, pre acolo, pre unde marii și gloriosii sei stramosi au știutu să edifice atâtea fortaretie grandioșe, turnuri și vigilie, să construe atâtea căi, valori și se sacrifice at'at'a sange nobilu în interesulu nemoritorului nume de Romanu; fără că să nu se petrunda de aduncu respectu, de santa pietata facia cu strabunii sei, fără să nu se interesedie de cladirile și ruinele maretie ale mosiloru stramosil'ru sei?

Marturisescu că nu potu exprime ce'a ce am semțitu, candu me aflămu pre ruinele superbulu castru de odinora romanu, de de-a-supr'a urbei de asta-di Durlach (derivatu d'in latinulu: „Turris ad lacum“, unde susta și adi turnulu de vigilia, înaltu că de 11. stangeni.) admirandu tabloulu, ce mi-a înfacisiatu valea Renului, privindu departe spre apusu, spre nefericita Franca, spre catenatiunea Vogesiloru; știu inse de siguru, că fără voia mi-a venit în minte ce am invetiati, și ce am auditu de atâtea ori prin celea scole germane, că acestu teritoriu frumosu a fostu romanu! da, romana inca de pre tempulu lui Augustu, alu carui fiu adoptiv Drusu, precum se șclie, a facutu primele cuceriri pe malulu

Discursulu mistrului Austriei

Honwart

Pronunțiatu în șdintia de la 4. iuliu a Reichath-ului.

Daca ni ar' cadé în'a a elaboră pentru Austri'a cea mai prin potintia buConstitutiune, asiu aderă pote la multe d'in principiile en asta-di de stang'a Camerei. În ori-ce casu m'asiu apropi'acele cugetări mai multu de câtu potu a o face asta-di, și trebuie să tienemu șocotela de cei 10 ani d'in urmari au fostu at'atu de avuti în eveneminte politice.

N'a fostu pote, în toștori'a Austriei, una perioda de timpu at'atu de scurtu are se fi adusu atâtea grave schimbări în dreptulu publicu

Pote cine-va să nu înmul'timutu de lucrurile cari au decursu d'in aceste eveninte; dar' a voi să nu le cunoșca, este preste potintia. Nuie să șclimu să contămu cu faptele, și acestu adeveru mi-pare că ar' fi d'agiunsu apreciatu de cătra primii dou'atori cari m'au precedatu.

Cea d'antău bine-facere ori-carei constituiuni este, d'a dá una basa în genere recocșcuta și respectata în viet'ia publica a unui Statu. Una constituiune care nu implinesce aceste esșentiale condițiunau va poté nici una-data, ori câtu ar' fi ea de perfecta i teoria, să asicure poterea unui Statu, nici prosperitatea multumirea cetățieniloru. Oratorii opusi paru a prim' acestu principiu inse sunt în contradicere cu guvernulu în țgera midiloceloru ce trebuiescu întrebuintate pentru a ajunge la acestu rezultatu. Ei resping cri-ce concesziune entru orele oposante și sustienu neinduplecat'a aplicare institutiuniloru constituiunii, d'in decemv're, printr'una energa represiune a opoșitiunii dumnealoru desemna bucuroșu cășta politica cu numele de politica unui guvernulu tare, calu, dupa mine, ea nu merita acestu nume.

Și apoi ea nici că este ma în Austri'a. Urmata pentru antău-a-si data în contr'a cei mai mare regatu alu monarchiei, ea paraliză poterea ștatulu într'unu momentu în care ar' fi trebuit să fia întrebuintata în tota desvoltaea sa; astu-felu consecințele aceei politice au adusu rezultate diametralminte opuse scopulu ce voiau să ajunga.

Cu tota esperientia acéșta alergara d'a dou'a ora la acéșta politica, candu schimbare constituiunii fi reclamata de mai multe țiere.

Resultatulu nu fi mai bun de câtu antău-a-si data.

Majoritatea reprezentantiloru acestei țiere parasi Reichsrath-ulu. ce'a ce aduse o crisa tare n'amezinta numai esșentia constituiunii d'in decemv're.

Acéșta crisa nu poté fi șclaturata în urmari-le cele mai grave de câtu prin venisa la potere a unui guvernulu nou, care profesă principie mai împaciutorie.

În faci'a acestoru fapte cauta să admiru curagiulu celoru ce ni recomanda adi acea-si politica, pentru a trei-a ora. Voiu marturis' sinceru, că miușterulu n'are acestu curagiu și că nici una-data nu va voi să-si iee respunderea d'a espuna ștatulu la una asemene crisa, pre căta vreme i remanu dechise atâtea drumuri.

Unulu d'in preoponintii se-a șemnalatu adi alegerile directe că unu midilocu care ar face preste potintia revenirea unei asemene crise și cari ar' șdrobi resistintia die-

dreptu alu Renului, înptandu-se cu gloria în contr'a Sicambriilor, Bructiloru, Cherusiloru și Cattiloru, și întarindu părțile acestea cu forteretie și șclanturi, ce și adi se mai vedu. Oper'a carui-a apoi o a continuatu și completatu fratele seu Tiberiu, care între Renu și Veseru a înfiintiatu una pretura romana, intruducundu limba, cultura, moravuri și legi romane. Da, Romanii au pusu pe-iaru potintie în pământulu acestu-a. Inse-si poporele germane, au captatu să iee parte activa în servitiulu militarulu romanu. Estu-modu a servitu și arminiu (Hermanu) ducele Cherusiloru și alu Tribociloru, în milit'ia romana, învetiandu exercitiulu și tactic'a legionariloru romani, prin ce, precum și prin audaci'a și nepreșugățarea locutenintelui Quintiliu Varro s'au nimicitu la an. 9, d. chr. III. legione întregu de Romani, în ștremțorile, șilveloru teutoburgice. Varro s'a sinucisu; é' d'între cei prinși multi au fostu parte mactati pre altariile dieiloru Germaniloru, parte dusi în șclavia, spre a pastorii în codri vitele Germaniloru. Atunci a eschiamatu Augustu în tonulu unui desperatu: „Varro, Varro! reddemihimeaslegiones.“ Cadavrele și ossamintele legionariloru inse jaceșu prin fundulu valiloru, în codrii pustii! Aci am să înșemnu, că Germanii au invetiati cultura, civilizatiune, și tactu militarulu de la Romani, ce în curundu a devenitu în detrimentulu cestoru d'in urma, în tocmai că în d'ilele nostre, candu Germanii au primitu industria și progresu, în tote, de la poporul romanu, de la Francesi, ce éra-si a devenitu funestu pentru cesti d'in urma. Tote causele analoge producu si efectele analoge? Nu știu. Șcliu inse un'a ce dicu istoricii, că: Romanii, nu multu dupa aceste, si-au resbunatu aspru aspru Teutoniloru prin Germanicu fiulu lui Drusu, în memorabilea lupta de la Idistaviu, devastandu în fine tota țiera Cattiloru (Hessen) și du candu în captivitate pre Tusnel'd'a, șocia lui Arminiu, și însuși pre ducele Marcomaniloru pre Marbodu, unde ambii acesti-a si-au aflatu finea vietii.

teloru. Dar' ce'a ce nu întielegu și ce'a ce nu s'a lamuritu nici una-data e potintia d'a guvernă multu timpu cu una reprezentatiune a imperiulu, care e în contradicere flagrante cu majoritatea dieteloru.

Cum se poté lasă cine-va a se duce unu singuru momentu la iluziunea d'a crede că vocele miculu numeru de deputati, pre cari fia-ce țiera i tramite în Reichsrath voru nabuși vocea unei diete întregu, care de buna-séma are una mai mare greutate? (Pré bine! în drept'a.)

A face că Reichsrath-ulu să ésa chiaru d'in șinulu dieteloru, mi se pare unu articlu forte importante și în adeveru politicu alu Constitutiunii d'in Fauraru, și, daca gasimu aci pâna și rezerv'a alegeriloru directe, ea s'a facutu de șcluru în prevederea unoru împregurări cu totulu diferite. Modululu cum omenii de ștatu d'in acea epoca s'au purtat cu țierele unguresci și italiene ni-areță câtu de departe erau ei de ideea d'a întrebuintia acéșta rezerv'a a Constitutiunii d'in Fauraru spre a combate de una-data în majoritatea dieteloru.

A ocoli acéșta idea fundamentale a Constitutiunii d'in Faurariu, despartindu Reichsrath-ulu de diete, precum se cere adi, șum convinsu că n'ar' fi numai a lucră în contr'a literiei, ci chiaru și în contr'a șpiritulu Constitutiunii.

Consecintia necesaria ar' fi șclugerea șclura a unei-a d'in cele doue reprezentatiuni, șeu a Reichsrath-ului șeu a dieteloru, și nu mai am nici una indoiela despre reprezentatiunea care va fi cea d'antău isbita. (Miscare în drept'a.)

Daca dar' acéșta cale nu ne duce la scopulu doritu seu celu putienu nu fără una mare periculu pentru ștatu, trebuie să alegemu calea invoielei și împaciurii.

În faci'a cu șclperarea partiteloru inasprite, cari au arsu podarile și au facutu imposibile între dinșele ori-ce transactione — dupa cum bine a d'șu unulu d'in oratorii precedinti — numai guvernulu e detoriu să întreprinda șarcin'a d'a împacă pre nesce frati desbinati. (Viua aprobare în drept'a.)

Guvernulu primesce acéșta șarcina și are țarea credintia că va veni timpulu în care vocele ce s'au radicitu asta-di în contr'a-i, i voru dá mai multa dreptate pentru șclintiele sale de câtu i dau acum.

S'a sustienutu că împacarea adversariloru, cari așper nesce principie at'atu de opuse érá imposibile și că tote acéște încercări nu poteau de câtu intar' curagiulu adversariloru Constitutiunii și mar' resistintia.

Nu voiu să între aci în cestiunea d'a șcl' daca resistintia unoru țiere în contr'a Constitutiunii se poté șcl' la unu mai mare gradu, dar' pare-mi-se că acéșta parere implica una petitiune de principiu.

Daca precedintele încercări d'a aduce una împacare n'au avutu șcl'ccesu, nu e cu acéșta una proba că ea e cu totulu imposibile.

Ore nu s'au potutu comite gresiele pre cari esperintia va permite d'ale înlatură, candu acele încercări se voru renoi? Picatur'a de apa nu rode ore pâna și cea mai tare petra? Pentru ce timpulu și șclantur'a n'aru fi în stare să rampa acelu învelisulu de petra, care acoperu adi animele celoru ce sunt destinatati a trăi că frati sub acelu-și acoperamintu.

Nu mai e nici una indoiela că trebuința unei asemene întielegeri se șclinte de amendove părțile d'in d'î în d'î mai multu, creșce mereu, și prin urmare e permis a șcl' că chiaru și elementele cele mai estreme nu se voru poté multu timpu așcl' în contr'a torintelui opiniunii generale.

Acum inse, că ce va urmă între Francesii și Germanii șcl'cululu nostru? o știu singuru diei. Daca analogia mai șcl' indicata se va repeti și în d'ilele nostre? ni va spune venitorulu.

Nu voiu molestă inse pre onor. lectori cu conjecture nici cu descrierea șcl'ntiloru, ce s'au șcl'ntitu în anim'a mea caletoriundu pre valea Necarului, pre care, nu departe de Lundenburg, a esistatu candu-va o alta: „civitas Ulpiana“ că Ulpi'a traiana d'in Daci'a nostra (vedi inscrip. 37.) Nici voiu amint' despre impresiunile de cari am fostu partasiu vedindu în Baden-Baden-ulu de adi (Aqua Aureliae) locurile pre unde si-a petrecutu candu-va și mosiulu Traianu, parintele coloniei rom. d'in Daci'a, șcl'andandu-me în țhermele celea calde, cari șemena multu cu apele dela Balanu d'in romantic'a nostra Transilvania, și șcl'ndu-me, dupa cum dice Belton, pre culmea muntelul Mercuriu: „ut oculis meis tandem decernerem, quid de anaglyptico illo mercuriali simulacro statuendum quod duas in partes diffractum in summo montis apice jaces.“ (vediiuscript. 55.) Ci voiu lasă mai bine să urmeze aci câte-va descrițiuni archeologo-topografice ale șcl'profesorelui Carolu G. Fecht (Geschichte der Stadt Durlach) carele de siguru e înfiintatu multu mai bine în trecutulu și prezentele patriei sale, decâtu să nu merite tota atentiunea nostra. Elu șcl'rie sub „IV. tempulum romanu.“ urmatoriele:

II.

Pusetiunile Romaniloru la Dunare, Renu și Main'a au adusu necesitatea șcl'șcl'ării vălii Renului. D'incolo de Renu locuieșu totu rase germ. Tribocii, Semetii și Bangionii, unde aflămu noi în tempii acesti primitivi o Germania superiora și inferiora că provincia rom. estindindu-se de la Iur'a pâna la Moguntia spre media-di cătra

Acésta speranția mi se pare mai cu deosebire fundată în momentul acestuia, când ultimele mari evenimente ce s'au seversit în Europă, ne facu energica somatiune d'a uită ori-ce desbinare intestina și d'a ne întinde mâinile spre a ne reuni într'una mare și nobile silinția care trebuia să dea Austriei acea putere invertosiată, de care a fost lipsită atâtă timp. (Caldurose aplause în drept'a).

S'a vorbitu despre federalismu, înse eu într'adinsu me ferescu d'a trată acésta dificilă și delicată cestiune.

Aceste două cuvinte de ordine d'in timpulu nostru, care e atât de bogat în asemenea vorbe, sunt interpretate într'atâtea chipuri diferite, în câtu e greu d'a resolve întrebarea, d'a sef unde începe federalismulu și unde înceteza centralismulu.

Intielegu că acésta cestiune s'ă pota interesă forte multu pre invetiati, pre purulu teoreticu care crede că totulu e perdutu si Austri'a în cea d'antăiu linia, îndată ce teor'ia-i favorita suferă cea mai mica atingere.

Dar' eu credu că ori-ce omu de statu nu-i va dá adi de câtu una importanția de a două mana și că se va multiamă bucurosu numai cu institutiuni mai putienu perfecte d'in punctulu de vedere teoreticu, destulu numai că ele s'ă ne ajute a ajunge la scopulu principale, care este primirea generale și consolidarea Constitutiunii. (Aprobări).

Cei doi oratori cari m'au precesu ni-au facutu și imputarea că pr'ă putienu ne pesa de elementulu germanu în Austri'a și că voim a-lu oprime, spre a sprigină imperiulu pre elementulu slavu. Voiu declară că nu m'acceptamu la acésta imputare într'acestu sanctuaru, unde până acum se înlaturase ori-ce politica de natiunalitate spre a se pune numai pre terennulu austriacu.

Dar' imputarea s'a facutu, și, fiindu că eu însu-mi sum germanu, Camer'a me va scusă daca n'o lasu fără răspunsu.

Nu voiu câtu-si de putienu să micșorezu meritulu preopinitorulu mei pentru interesele germane, dar' poté că-mi ra fi usioru a probă că eu însu-mi, și împreună cu mine mai multu de câtu unulu d'in colegii mei, ne-amu ocupatu totu atâtă de acelea-si interese și totu cu atâtă succesu, că și oratorii cari ni-au adusu acea acuzare.

Voiu adauge că am facutu acésta numai cându eră în adeveru necesariu și numai pre câtu aceste interese se potriviau cu interesele austriace pre cari le puamem mai presusu de tote. (Aprobări).

Fără a vol' să me întindu mai departe asupra acestei cestiuni personali, fia-mi permisă a constată că elementulu germanu în Austri'a n'a suferitu nici unadată vr'unu prejudiciu: pre câtu timpu s'a aretat justu și ecitabile cătra celelalte natiuni d'in imperiu, dar' că a suferitu să caute egemoni'a prin alte midiloce de câtu prin superioritatea civiliatiunii. (Pr'ă bine!)

Credu că am răspunsu la tote punctele ce adversarii ni-au opusu și cu una deplina linisce de srfietu me supunu judecătii Camerei. (Aplause în drept'a și în centru).

Naseudu, în 25. iuliu 1871.

Domnule Redactoru! Mi veti permite că în pucine cuvinte să descriu în pretiuit'a DVostre foia apariti'a și comorarea societății teatrale romane a domnului Pascali în Naseudu. — Impregiurarea de una parte în program'a cale-

provincia m a x i m a L e g u a n o r u m. Er' în decursulu timpulu, cam pre la 84 d. C. s'au incorporatu cătra provinci'a superiora renana și părțile de d'încoace ale țerei noastre, adică a Badenului.

Cum-că Augustu și proximi sei succesori au cunoscutu pr'ă-bine însemnătatea confinieloru, se vede și d'in impregiurarea, că ei de locu au concentratu aici II. armate câte d'in IV legione, la-olaltă 50,000, cu poporele adjutrice că la 70,000 fetiori.

Valulu confiniariu romanu, care probabilu s'a începutu a se zidi în a 10—14 prin beliducele Germanicu, și s'a completatu succesive, s'a estinsu de d'in susu de Coloni'a preste Tauuu, de pre tempulu lui Domitianu (81—96) până la Spessartu, de pre tempulu lui Traianu (98—117) și Hadrianu (117—138) de la Spessartu în linia obla spre sudu-ostu cătra Freudenburg la Main'a, de acolo cătra Gaxthausen, Oehringen, Meinhardt, Murrhardt, Welzheim, Phalbrunn și Kellheim până la Dunare. Acestu val confiniariu: l i m e s t r a n s r h e n a n u s, care a servitu că arma padfitoria contra poporeloru germane, locutiorie de cea-laltă parte a Renului constă d'intru-o cale mare militaria, lata, parte pardosita, că unu muru edificatu massivu, pre care se aflau d'in departare în departare turnuri de vigilia cu presidiu într'insele; înaintea caroru-a se estindeau siantiuri late întarite cu sfiru de pari, er' în dosulu loru steteau în distanție remote castre mari.

Pre langa acestea, teritoriulu de d'încoace alu Renului, după-ce a începutu a fi romanu, avé una multime de căli crucisii-curmезisiu, parte drumuri militari, parte pentru negociatiune, mediloceau comunicatiunea între Gallia, Renu, campurile și colonisatiunile Romaniloru de d'încoace și de d'încoace de Renu.

Unu drumu mare romanu conducea de la Verona d'in Italia superiora priu Tirolu la August'a Vindelicieloru, Güzburg, Geislingen, Esslingen, Cannstatt, Veihingen, Bretten,

toriei societății respective teatrale prin Transilvania se puse Naseudulu între celea d'antăiu locuri de comorare, și că societatea teatrale fece dela Orade-Mare de-a-dreptulu una caletoria nu scurta până la Naseudu; — er' de alte parte pregatirile, cari se fecera d'in partea Naseudeniloru pentru primirea societății teatrale areta în modu evidiute amorea și simpatia atâtă a societății teatralei cătra Naseudeni, câtu și a Naseudeniloru cătra acee-si societate.

Inca la prim'a incunoscintiare despre venirea societății teatrale, Romanii d'in Naseudu și alesera unu comitetu arangiatoriu sub presidiulu domnului capitanu supremu Alexandru Bohatielu, costatatoriu d'in mai multi membri, carele pre langa alte multe pregatiri adoptă de cortele frumose și corespundietorie pentru societatea teatrale salele claseloru gimnasiali, er' localele unde asociatiunea romana transilvana și tienă anulu trecutulu siedintiele sale generali lu prefacū în una sala teatrale mare, modă și pre deplinu corespundietoria pentru impregiurările nostre locali, cu una bina spatiosa, la a carui adoptare, precum și în anulu trecutulu în genere, desvoltă speciale energia domnului capitanu pensiunatu d'in Naseudu, Nicolau Antonu, carui-a pentru devotamentulu seu speciale spre binele publicu suntemu detori cu speciale recunoscintiă și multumire cordiale, fiindu de firma convingere, că domnulu capitanu pensiunatu va sef și de aci înainte, cându va cere necesitatea, a desvoltă accea-si energia innascuta.

În 18. iuliu a. c. de cătra s'era s'ăsi societatea teatrale romana, și fu beneventata de comitetulu arangiatoriu și intielegintiă numerosa.

În 19. iuliu la 8 ore s'era se dede prim'a reprezentatiune, în carea se jocara piesele „Nevasfa trebe se-si urmeze barbatulu”, de Dlu Pascali, și Du'a Mat. Pascali, Balanescu și Du'a L. Popescu; — apoi „Copila Romana” în costum banatianu de Du'a Pascali, și „Primariulu fără voia”, de Dnulu si Du'a Pascali, Gestianu, Iustianu și Du'a Gestianu.

În 20. iuliu la 8 ore s'era se dede a două reprezentatiune, în carea se jocă pies'a: „Patria și Domnitoriulu”, drama istorica-natiunale în trei acte, compusa de d. Pascali, și jocata de persoanele: D. Gestianu Pascali, Balanescu, Iulianu, Cristescu, Fraivaltu, Stefanu și Du'a Pascali.

În 22. iuliu se dede a trei-a reprezentatiune, în carea se jocara piesele: „Fiica poporulu”, comedia în 2 acte, tradusa de D. Pascali, — de persoanele: Du'a Pascali, Dnulu Pascali, Gestianu, Balanescu, Cristescu Iulianu, Fraivaltu, și Du'a Popescu; și „Femeiele cari plangu”, comedia în unu actu, tradusa de D. Pascali — totu de personalulu susu-semnatu.

În 23. iuliu se dede a patr'a și ultim'a reprezentatiune, în carea se jocă pies'a: „Tieranulu d'in tempulu lui Tudoru”, comedia, drama natiunale istorica în trei acte, compusa de dnulu Pascali, — de persoanele: Dlu și Du'a Pascali, Balanescu, Du'a Popescu, Cristescu, Gestianu, Iulianu, Fraivaltu și Victoru.

Publiculu d'in Naseudu, reprezentatu în numeru alesu, aretă una interesare mare la tote patru reprezentatiunile. — Membrii d'in afara, și de alte natiunalitati inca nu lipsira.

Bruchthal și Speyer; una alta cale de la Speyer cătra Wiesloch, Sinsheim, Brahenheim, Besingheim, Cannstatt; una a trei'a de la Strassburg cătra Affenheim, Gengenbach, Constantia, Feldkirch, Bludenz și Meranu.

În Pforzheim se nimereau 5 cali romane, la-o-laltă, cari conduceau cătra Tiefenbronn și Mühlhausen, cătra Eschelbronn și Kieselbronn și una a patr'a cale cătra Ettligen. Acésta d'in urma mergea de la Ettligen, preste mor'a de vatta d'in valea Albului pre înaltimea d'întru Busenbach și Reichenbach spre ostu, cam 7 minute, sub Langensteinbach preste Bach, și îndată era-si spre ostu dreptu cătra Diethausen diosu în valea Pfünzului, și de la culmea nordica elmendingiaua, preste plani't'a înalta, cu câte-va abateri, cătra resaritu, pre înaltimea nordica de la Bözingen cătra Pforzheim, pogorandu dreptu în anghiulu de langa vechi'a urbe Pforzheim. Preste calea acésta trecea una alta cale în diosu spre Pfünz cătra Wilferlingen, și calea nostra, numita calea boileru, de la Langensteinbach cătra Durlach. De la Ettligen conducea una alta cale mai îndepartata, preste mor'a de pulvere, cătra Bickesheim și Rhein-Au; alt'a, ce se cunosce și acum, preste Ettligenweier, Malsch, Muckensturm și Kuppenheim, cătra Baden; alt'a apoi spre nordu, la polele muntelui, ce-va-si d'in susu de calea de aci ce conduce la Wolfartsweier; de acolo cătra Durlach și Grötzingen pre valea Pfünzului în susu cătra Söllingen, în legatura cu calea superiora de la Wilferlingen cătra Stein, Eisingen și Göbbrichen.

Calea montana ce trecea de la Durlach cătra Weingarten, și asié mai departe, Ettligen, Wolfartsweier, Ettligenweier, este cu tota certitudinea de origine romana. Ettligen se vede a se fi fundatu pre tempulu cesarelui Probu 270. În 1802 s'au aflatu între Ettligen și Rüpurr remasitielle unei ville romane cu bani, clenodie și mobile de casa. Inca în a. 1480. sub marchionulu Christoforu s'a gasitu în cetatea Fürstzell în apropierea Ettligen-ului una petra

— Numeroasele aplause insufletite cum și buchetele și nenumeratele cunune de flori aruncate de domnele și domnisioarele nostre pre bina, areta câtu de tare fu încantatu publiculu nostru de aceste 4 reprezentatiune teatrale.

Venitalu dela tote reprezentatiunile fu: 799 fl. 50 cr. v. a., d'in cari subtragundu-se speșele necesare pre fia-căre sera de reprezentatiune, cum și celea ale curausfei, dela Desiu la Naseudu, și dela Naseudu până la Gheri'a, remase venitu curatu; 653 fl. și 50 cr. v. a. cari se immanuara societății.

În 24. iuliu la 4 ore d. m. se dede unu banchetu în onorea societății teatrale, la carele luă parte unu numeru însemnatu de persone, și sub carele se radicara toate corespundietorii însemnătii acestoru momente. — După 7 ore se arangia unu jocu frumosu în castru, după care music'a natiunale esecută mai multe piese natiunale.

În 25. iuliu la 8 ore demaneti'a societatea teatrale, petrecuta de dlu Capitanu supremu Alexandru Bohatielu, plecă cătra Gheri'a.

Nobilitatea și sublimitatea ideeloru, spiritulu celu cresnu morale, civilisatoriu, democraticu, umanitariu și natiunale, limbajulu dulce și sonor, — fineti'a, naturalitatea și minunat'a desteritate de producere, cum și nobleti'a și soliditatea seriosa a membriloru societății teatrale ne puse în uimire, și precum nu potemu să nu gratulăm d'in anima Romaniloru, că ei cultivă artea teatrale pre una cale atâtă de sanetosa, nobilitaria și edificatori'a de caractere solide, morali și natiunale, tocma asié ne semțima detori în consciinti'a sufletulu nostru a gratulă și multumf d'in anima domnului directoru teatrale Pascali și societății sale teatrale pentru oaorea aretata cătra Naseudeni, pentru escelentea capacitate emulatori'a cu ori-ce productiuni depre celea mai alese bine ale Europei, și pentru radicarea stimei natiunii romane înaintea altoru-a prin artea teatrale.

Inca una data gratulăm Dlu Pascali și societății sale teatrale, și fia securu, că ori și cându ni vomu tiené de mare norocire de a-lu salută cu cea mai mare amorie și caldura câtu de desu în midi-loculu nostru.

— u —

Graeci, 29. iuliu, 1871.

În decursulu anulu cur. au estu la librari'a dlui Paulu Cieslar două opuri literarie romane: Compendiu generale de statistica, de B. Alexandre, și istori'a rebelului Teotonu-Francesu de A. Bujoru, cestu d'în urma se continua în fascicle.

Nu vremu să facemu recensiuone asupra acestoru opuri, de-si cu deosebire asupra cestui d'in Urma multe aru de disu, cu deosebire asupra limbajulu ce unu opu adeveratu istoricu, care vré a ocupă unu locu demnu în literatur'a romana, i trage multu d'in meritulu seu. Acésta o acceptăm de la barbatii competinti. . .

Fiindu mai multi d'întru Romanii de aici d'in tote părțile interpelati despre autorii acestoru opuri, și nepotendu a satisfacé la toti pre cale privata, venim a face acésta pre calea publicitatii, crediendu că prin ast'a vomu serví și on. publicu spre orientare.

Inca în anulu trecutulu amu aflatu d'in d'urnalistic'a rom. că unu. d. Alexandre de aici-a, va se scôta o statistica romanesca la lumira, și totu domnealui promite — încâtu ni-adu-

monumentale romane, carea a fostu radicata prin: con-tubernium nautarum de acolo în onorea diului Neptunu. Petr'a acésta a fostu straportata în Bavari'a prin epitropii bavaresi sub marchionulu Filipu (1536—1569) s'a adusu înse sub M. Filipu II. (1569—1588) la Ettligen iuderetru, și s'a ziditu în murii cetatii aproape de podulu de pre Albu. (Vedi inscriptiunea 25.)

Despre Baden, latinesce: Aquae, civitas aquensis, civitas Aurelia, aquae Aureliae, scimtu atâtă că a fostu una cetate de băi (scaldi) fundata inca la începutulu secululu 1. prin Traianu și Hadrianu. Caracala (211—217) a infrumsetiatu urbea acésta, Alemanii înse au derimatu-o în seculu 5. (vedi numeroșele inscriptiuni.)

Asemenea ni e cunoscutu și Badenweiler cu scaldele sale rom. cele pastreza până aci, totu că fosta colonia rom. B'a și Langenbrücken inca se vede a fi fostu întrebuintiatu totu că băi de cura.

Unde înse nu au descălecatu colonie deosebite că aici la sorginti' caldi și viudecatori ai Ba'eului, primele cetăți d'in Germani'a de sudu s'au radicata cu deosebire d'in campaniele rom., ce serveau spre scutirea colonieloru.

În giurul Badenului s'au aflatu și o multime de petre miliarie, leuge, cari aretau departarea taberei de Badenu. Acestea petre miliarie s'au numitu și petre aretatorie de leghe, după cuventulu celticu le n g a, le u g e = m i l a, care însemna o distanția de 7500 urme séu 1/2 ora (vedi inscr.)

O alta cale rom. conducea dela Beiertheim cătra Rintheim, pre drumulu de acum dela Karlsruhe cătra Hagsfeld, Karlsdorf, Forst, Roth și St. Leon.

V. R u s u.

(Va urmă.)

cemu a minte — că va să ede si istoria resbelului franco-teuton.

Noi ne-am bucurat tare la cetirea acestor anunturi. si ne-am interesat cu atâtu mai multu de d. Alesandre, cu cătu coloni'a noastră de aici e mica; am cercat si intrebatu preste totu loculu de d. Alesandre, inse indesiertu. Abi după căte-va lune amu aflatu de la unu teneru ce ni s'a recomandat de agentele d-sale, că d-lu Alesandre nu se afla in Graeciu. Acelu teneru — cu numele Miescu, care de prezentu colinda prin provincie după prenumeranti la opulu dlui Alesandre, cătu si a dlui Bojoru — ni spună că d-lu Alesandre, acusi e in Veneti'a, acusi in Florenti'a, acusi in Berlinu, acusi in Brussell'a etc. — D'intre toti Romanii de aici până acum'a nime nu a avutu fericirea de a face cunoscutia cu d. Alesandre, de-si d-lui s'a aflatu si aice precum ni a spus editorele; cea ce deducemu si de acolo că domnealui a publicatu epistole cu datulu de aice (vedi d. e. n. 25 alu „Gazetei Tr.”)

Totu d-lu Miescu ne spună, că d-lu Alesandre va edă — precum insu-si dumnealui promisese — si istoria resbelului.

In urma ne-amu miratu că opulu amintitu a esitu sub numele d. A. Bujoru. Ne-amu interesat a sci cine e dlu Bujoru, inse in desiertu. Nime de aice nu ni scie dá informatiuni despre unu atare domnu, ba insu-si d. editore Paulu Cieslaru ni-a spus in dfilele d'in urma, că d. B. nu se afla in Graz si că neci nulu cunosce. Rogandu-lu inse să ni dee celu pucinu adres'a, ni-a respunsu că neci chiaru d-lui nu o scie, că-ci d. B. n'are locu stabilu.

Astfelu o patiramu si cu d. Miescu. Voindu a ne pune in corespondintia cu d. Alesandre, care atunci — după d. Miescu — eră in Florenti'a, nu ni-a lasatu să spedămu noi epistol'a, ci asta sarcina o luă d-lui a supr'a-si.

Atăta scimu noi până acum'a despre acesti literati romani.

D'in totu lucrulu acestu misteriosu nu intielegemu nemica.

Nu intielegemu cum unu librariu pote să primăscă edarea unui opu literariu fără a cunosce pre autorele lui.*

Nu intielegemu pentru ce d-nii autori — dacă-su doi — fiindu asié mari Romani cătu intregu venitululu opulii „Istoria resbelului“ l'au destinatu pentru nenorocitiu francesi, fugu si se ascundu de Romanii de aici, sciindu între altele si d'in diurnalistica, că aici se afla o societate romanesca.

Pentru noi totu lucrulu e o enigma.

Acesta deslucire ne credemu detori a o face in intresulu si spre orientarea publicului, si in specie pentru amicii si fratii interpelatori.

Asta-data, acceptandu deslegarea acestei enigme, neintielesca pentru noi, d'in partea autoriloru si a editorului, ne margiuimu a atrage atentiunea publicului romanu a supr'a acestui lucru.

In numele coloniei romani de aici-a.

A. P. Alexi.

Publicatiune

Cuponulu actiuniloru la fondulu nostru de intemeiare, pre care s'au depusu 40%, se va solvi in 1. augustu a. e. atătu la cass'a nostra centrala in locu, cătu si la directiunile tinentali in Sabiu, Brassiovu, si Timisiora, cu 1 fl. 5 cr. v. a.

Sabiu, in Iuliu 1871.

Directiunea generala a banței gen.
de asecuratiune reciproca
„Transilvania.“

VARIETATI.

*(Essemple demne de immitatu.) Ni se serie d'in Maramuresiu: Comun'a Stremtur'a, luminata de binevoitori sei conducatori (Basiliu Caracioni, protopopu, Demetriu Hodoru, jurassore onor. si Vasiliu Gulinu, fostu jude comunalu) a caseigatu in tempu de unu anu si diumetate in favorulu scolei comanale 2500 fl. prin cladirea a 1000 stangeni de drumu comitatensu. Mai departe, in protopopiatulu Marei, mai multe comune si-au creatu fonduri scolare prin oferte si obligatiuni spontanee, fresce, totu d'in indemnulu conducatoriloru zelosi,

*) Pseudonimele de „Alessandre“ ori „Bujoru“ — dacă sunt pseudonime — nu potu servi de cauza spre a combate pre autorii d'in cestiune. Este unu lucru precunoscutu, că multi scriitori francesi, nemti, etc. unii chiaru d'in cei cu reputatiune, se folosescu de pseudonime, (d. e. Anastasiu Grün-Auersperg, aristocratu precunoscutu in Austri'a). Cestiunea este, dacă opurile autoriloru respectivi, sunt bune? séu ba? Aici critic'a impartit'ala are să-si faca detorint'a. — Nôe ni-a lipsitu si ni lipsese tempulu d'a poté face critica a supr'a „compendiulu de statistica“ a Dlui C. Alessandre, cu atătu mai verosiu, că sunt a se rectific'a una mare multime de date, ceca ce dá multu lucru, si diurnalisti ni dispunu de atătu tempu, trebué dar că alții să se apuce de acestu lucru. Totu ce potemu observ'a asta data este, că DD. autori d'in Gratiu ar' face mai bine dacă s'ar' ocup'a ce-va-si mai multu de studiulu limbei rom. că-ci li lipsescu chiaru si elementele gramatice romane. Red.

Ioanu Popu, protopopu, si Ionu Dobosi, prentu, etc. — In fine in comun'a Slatin'a de langa Tiss'a se tienu prelectiuni dominecale frecventate de ascultatori numerosi. P. on. d. Vicariu Pavelu si capelaulu seu dlu Berindea desvolta multa activitate pentru instruirea adulților d'in acea comuna. Poporulu romanu e bunu si gat'a a-si creá una sorte mai buna, numai să aiba conducatori de tréba, iubitori de poporu si nepreocupati numai si singuru de interesele loru proprie. Imiteze totu satulu romanu esemplulu comunei Stremtur'a, jertfesa in căti-va ani după olalta una particica d'in activitatea sa in favorulu scolei, si in scurtu, caus'a invetiamentului nostru nu va aterná de la grati'a stapaniloru nostri magiari, sub auspiciile caroru-a, poporulu romanu nu va scapá nice una-data d'in intunereculu ce lu cuprinde.

*(Inveninare d'in nebagare de sem'a.) Dilele acestea s'a pertractatu inaintea tribunalului d'in Clusiu unu casu interesantu dar' toto-data tristu, carele pote servi de invetiatura pentru multi. Casulu e urmatoriu: Unu lucratoriu boemu cu numele H. s'a fostu dusu in muntii de la Hodinu că să gatesca aschie, de cari aveá trebuintia pentru prepararea lemnusieloru; in cas'a de la munte inse erau atătu de multi sioreci, încātu neci vestmintele nu erau scutite de ei, deci pentru a scapá de acesti ospeti neplacuti, colegulu seu F. fabricantu de lemnusie, a mestecatu între farina arsenicu, si mistur'a acést'a o dede sioreciloru. Intre aceea F. se bolnavi si asié treubi să parasesca muntii, dar' H. remanendu acolo, lu rogá să-i lase lui farin'a cu arsenicu, ce'a ce F. a si facutu. Nu trecu multu tempu si H. se intorse de la munti si cá omu seracu si-adună putien'a farina ce o mai aveá legandu-o in unu saculetiu, si farin'a mestecata cu arsenicu in altulu si ambele le asiédia in una lada, carea o tramise apoi la locuinti'a lui in Hodinu; muirea lui, nesciindu nimicu despre insembetate saciloru si vedindu că in ambele saculetie e farina le mestecá la olalta, si gatí d'in ea inca in aceea-si dí man-care pentru 9 lucratori. Abi au mancatu inse, d'in man-carea gatita estu-modu, si lucratorii d'impreuna cu muicrea se semtrá reu; se tramise indata după medicu, prin ajutorulu caruia 8 lucratori fure scapati, muirea lui H. si unu lucratoriu inse, pre langa tota ostenele medicului, deveni victim'a ioveninării. La pertractarea finale, tienuta la 22. iuliu, H. si F. cá acusatii stetera inaintea tribunalului, si anume H. pentru delictulu comisú contr'a securitáti vietiei, éra F. pentru abateru de lege comisa prin folosirea arsenicului. Tribunalulu, luandu in consideratiune circumstantiele mitigatorié, a condamnatu pre H. la inchisore de 10 dfile, ér' pre F. la inchisore de 3 dfile.

*(Numiri.) DD. Gerasimu Ratiu, fostu oficiantu la directiunea centrala a despartimentului salinariu la ministeriulu de finantie, Gabrieliu Mihalyi, juristu absolutu si Demianu Dragonescu, practicante, sunt numiti adjuncti de concepisti la ministeriulu de finantie. — Br. Otcaru Schlechta este numitu, prin unu decretu alu Majest'atii Sale, cu datulu 23. I. tr., aginte diplomatice si consulu generale in Bucuresci si totu-odata plenipotentiatu alu comisiunii dunarene europene.

*(Dupa ploia chepenegau.) Tocmai primiram scirea, că in adunarea ultima a comitatului Chioru s'ar' fi intemplatu lucruri nu de pucina insemnate pentru cronica si analele acelu comitatu. Ni se serie adeca, că romanii si ungurii la-olalta aru fi decl'aratu solemu si aprobe in unanimitate, că nu mai potu suferi in fruntea afaceriloru comitatului pre prefectulu actualu, Dlu Nicolau Ujfalussy, si cá si-aru fi esprimat dorint'a să li se deé unu prefectu romanu. Motivulu, ce a scosu pre Chiorani d'in nepassarea numai loru caracteristica si a produsu acést'a neacceptata, dar' dorita eruptiune, se díce a fi, că Dlu Ujfalussy, cá unuh care siede pre trei scaune si trage plata după trei titluri, nu numai că n'a lucratu in favorulu comitatului, cu ocaziunea organizării tribunaleloru de prim'a instantia, ci chiaru Dsa a fostu caus'a, că comitatulu Chiorului n'a capetatu tribunalu de prim'a instantia. — Dlu Ujfalussy se díce, fia parasitu adunarea tare mahnitu si superatu, si nimene nu s'a aflatu să-lu petreca baremu până la usia afara. Dar' canu'a merge de atătea ori la apa până ce se sparge, si apoi Dlu Ujfalussy s'a insielatu reu dacă a creditu, că Chioranii sunt numai nisce oi de malsu si de tunsu. Regretămu numai, că dlu prefectu alu Chiorului, prevediendu unu asemenea incidentu, provenitu d'in natur'a lucruriloru si a fapteloru Dsale, nu s'a induratu a se retrage mai de multu d'in postulu de prefectu; acestu-a ar' fi fostu unu pasu consultu si laudabilu d'in partea Dsale, de ora-ce pre de una parte se crutiá insu-si de neplaceri si rusine, ér' pre de alta parte scapá si comitatulu de batujocur'a, ce i s'a facutu.

*(Infallibilisti declarati.) In numerulu trecutú anuntiram prin una scire electrica d'in Rom'a, că trei-spre-diece episcopi d'in Ungari'a au recunoscutu si primitu dogm'a de infallibilitate. Acum ne aflămu in puse-tiunea de a-i poté insir'a pre toti după nume, si acesti-a sunt: Episcopulu de Agri'a, Neusohl, Nitr'a, Casiovi'a, Cinc-Beserice, Satu-Mare, Sabaria, Zengu, Vesprimu, Iaurinu, Lugosiu si Oradea-Mare (unde sunt doi, unulu rom. catolicu, si altu gr. catolicu.) — Facia cu procederea acestoru

infallibilisti episcopi avemu să observămu, că in tota Ungari'a numai episcopulu de Alb'a-Regia, Vincentiu Jekelfalussy, a fostu de la inceputu pentru infallibilitate, pre candu parteá cea mai mare a episcopiloru protestá si combaté infallibilitatea in form'a si essenti'a sa. Este cunoscuta apoi si impregiurarea, că guvernulu magiaru, dandu-si aerulu de liberalu, a tramisu inca pre timpulu desbateriloru congressului una epistola către episcopii si prelatii magiari, in carea i amenintá cu cuvintele „daca veti recunosce dogm'a infallibilitáti, apoi să vi atribuiti numai vóe consecintiele.“ Aceste cuvinte paru a fi avutu ore-care influentia pre acela tempu, dar' asta-di, precum se vede, nu le mai considera nimene, si de aceea ni vine a crede, că guvernulu magiaru a jocatú irsu-si pre iesuitulu si a ademenitu lumea cu vorbe gole liberale. Vom vedé inse, cari potu să fia consecintiele.

Anunčiu.

Societatea teatrala romana, sub directiunea Dlui M. Pascali, va dá 6 representatiuni teatrale in Lugosiu in 2, 3, 5, 6, 8 si 9. augustu cal. nou.

Avendu onore a aduce acést'a placuta scire la cunoscuti'a onor. publicu romanu invitămu totu-de-odata pre totu amatorii si partícitorii teatrului romanu a parteicipá in numera cătu se pote de mare la aceste representatiuni artistice ale Taliei romane.

Lugosiu, in 27. iuliu, 1871.

Comitetulu arangiatoriu.*

Sciri electrice.

Prag'a, 29. iuliu. Foiele cehece vorbescu cu mare furia despre intrevederea de la Gastein. „Politik“ díce: Unu amestescu alu lui Bismarck in politic'a interna trebué respinsu.

Florenti'a, 29. iuliu. Press'a oficioasa italiana, adressandu-se către diplomatiu francesi díce, că dorintiele pre pentru Poloni'a, cari in fiecare anu s'au manifestatu in camera francesca, n'au adusu poloniloru nice unu folosu, pre candu d'in contra referintiloru francesce către Rusi'a li au causatu cea mai mare stricatiune; deci, nu potu să fia consultu, a urmă in asemenea modu si facia cu Itali'a si a manifestá dorintie desierte in favorulu Vaticanului, precum s'a intemplatú acést'a in siedinti'a de la 22. iuliu a adunării nationale.

Scutari, 30. iuliu. Albanesii nu voru depuna armele, până nu li se voru garantá drepturile loru cele vechi.

Petru pole, 31. iuliu. Unu ucasu alu tiarului dispune, că toti emigrantii d'in Poloni'a rusesca, precum si d'in partile vestice ale imperiului, la reintorcerea loru sunt de a se tratá in sensulu dispusetiuniloru luate cu ocaziunea inductiunii polonese d'in 1830; aceste dispusetiuni dícu, că emigrantii sunt de a se presentá mántaiu inaintea tribunaleloru competente, ale caroru otariri sunt de a se asterne apoi tiarului.

Alessandria, 31. iuliu. Dfiantia între consulu francu si vice-regele Egiptului se pote privi cá complanata. Tribunalulu de arbitru a datú essent'alminte dreptu consulului, dar' desaprobatu form'a procederei sale.

Carloviu, 31. iuliu. Congressulu a decretatu, că in 27. iuliu. st. v. să alega patriarhu La finea siedintei, admin'istratorulu fú salutatú strigári sgomotose de „sè traiesca“

Viena, 31. iuliu. Tiarulu Vilhelmu sosose mercuri'a venitoria in Gastein. Intrevederea va avu locu definitivu in Gastein.

Viena, 1. augustu. Conferintiele cu locutiunetorii provinciiloru pentru schimbarea sistemului, de alegere se voru inchiaia inca in cursulu acestei septemane. Conte Clam-Martinitz, pre cari Rieger l'a prevenitu, sosese asta-di aici si, precum se vedu a stá lucrurile, impacatiunea se va inchiaia perfectu in dfilele cele mai de aproape. — Brosiur'a „Contele Hohenzwart si amicii constitutiunii“ se considera cá programu alu guvernului

Burs'a de Vien'a de la 1. augustu, 1871.

5% metall.	59.40	Londra	122.40
Imprum. nat.	69.10	Argintu	121.—
Sorti d'in 1860	103.80	Galbenu	5.83
Act. de banca	767.—	Napoleond'or	9.76½
Act. inst. cred.	287.90		

* Acestu anunčiu ni-se tramise d'in doue parti, dar' d'in intemplan. amendoué epistolele ni sosira cu postu la sera la 7. ore precisu, precandu nrulu de sambeta se pond sub teascu. Red.

Propriet., edit. si red. respundiet. : ALES. ROMANU